મજૂર=પોથી

[૧]

શ્રીમતિ ફ્રેની મઝમુદાર, બી. એ.

લેડી સુપ્રીં. વનિતા વિશ્રામ, અમદાવાદ.

શ્રી રણછોડજી દેસાઇ, બી. એ., બી. ટી.

સુપરવાઇઝર, મ્યુ. સ્કૂલબોર્ડ, અમદાવાદ.

શ્રી મગનલાલ દેસાઇ, બી. એ., એસ. ટી. સી.

"માર્ગે તિમિર ઘોર ઘેરાશે,
એટલે શું તું અટકી જાશે?"

પ્રકાશક:

મીલ-માલીક મંડળ,

અમદાવાદ.

[કિં. બે પૈસા]

શિક્ષકોને સૂચના.

પ્રૌઢ સ્ત્રી પુરૂષોમાં જે કહેવતો દોહરા, કવિત, ગીતો અથવા વાકયો જાણીતા હોય તેની લીટીઓ પહેલાં બોલી સંભળાવવી અને ત્યારબાદ તેમાં આવતા શબ્દો તરફ ધ્યાન દોરવું અને તે લખી બતાવવા. દાખલા તરીકે પહેલા પાઠમાં જ અને ર અક્ષર શીખવવાના છે તો "જર જમીન ને જોરૂ" એ કહેવતમાં આવેલો જર શબ્દ જ અને ર બે અક્ષરોનો બનેલો છે તે તરફ ધ્યાન દોરવું. અને તે પછી જ ને ર લખી બતાવી તેની ઓળખ કરાવી વાંચતાં શીખવવું. પ્રથમ જુદા જુદા અક્ષરોનો સારો પરિચય થયા બાદ લખતાં શીખવવું.

પાઠ ૧

ર, જ.

રજ	જર
રજ	જર
જર	રજ
રજ	જર

નીચે જણાવેલી કહેવત બોલી સમજાવો.

(૧) રજનું કરે ગજ, ગજનું અબજ,
અજબ કવિની કલ્પના કદી ન રહે કબજ.

(૨) જર, જમીન ને જોરૂ.

પાઠ ૨

ગ, ય, મ.

રજ	જર
જર	રજ
જય	જય
જય	જય
જગ	જગ
ગજ	ગજ
યમ	યમ
યમ	યમ
મગ	મગ
ગમ	ગમ

ગરજ, ગરમ, મગર, મગજ ઇ. શબ્દો બનાવી શીખવો.

જય જય ગરવી ગુજરાત.

પાઠ ૩

ક, ઠ, ઢ, ણ.

રજ, જર, જય, જગ, જમ
ગજ, ગમ, મગ, યમ

મણ	કણ
ગણ	રણ
ગઢ	ઢગ
ઢગ	ગઢ
મઠ	મઠ
ઠગ	ઠગ

કમરક, જઠર, જમણ, રમણ, મરણ, કણક, કરણ ઇ. શબ્દો બનાવી શીખવો.

કીડીને કણ હાથીને મણ.

પાઠ ૪

ભ, ન, ત, ઘ, વ.

ભજ	મન
તજ	તન
રજ	ઘન
ગજ	વન
ઘર	ઘર
ભમ	નભ
ભર	મઠ
ભય	મત
ભણુ	મગ

આગળ શીખી ગયેલા મૂળાક્ષરો લઇ જુદા જુદા શબ્દો બનાવી પુનરાવર્તન કરાવો. જેવા કે, તરણુ, ભજન, ભણુતર, પણુ, વતન, ભગવત, ભગત, રતન, મગન.

ભજ મન સીતારામ.

પાઠ ૫

દ, ધ, હ, ળ.

જળ	કમળ	ધન	ધન
જય	કર	ધન	ધન
જન	કરજ	ઘર	ઘર
જવ	કદ	ઘર	ઘર
હળ	દળ	ધમણ	ધમણ
વળ	નળ	ધમણ	ધમણ
મળ	કળ	ધમ	ધમ

હળદર, વમળ, જનક, હળદર, ઇ. શબ્દો બનાવી શીખવો.

જળ કમળ છાંડી જાને બાળા

પાઠ ૬

ખ, ટ, ડ, લ.

લગ	ટન
લખ	ખળ
લણ	ડર
લડ	ટક
લવ	ખલ

લય, મલ ઇ. શબ્દો બનાવો.

તલ, નટ, ગટર, રતલ, ખલક.

દયા ધર્મ કો મૂળ હય, પાપ મૂળ અભિમાન
તુળસી દયા ન છાંડીએ, જબ લગ ઘટમેં પ્રાણ.

પાઠ ૭

ચ, થ, બ, પ.

ચઢ	પઢ	રથ	રથ
ચટ	પટ	થર	થર
ચર	પર	રથ	રથ
ચલ	પડ	થર	થર
ઢગ	ઢબ	પદ	પણ

બળદ, બચત, ઈ. શબ્દો બનાવો.

ચઢે તે પડવા માટે, પડે તે ચઢવા સહી

પાઠ ૮

સ, ફ, શ.

સમય	સફલ	શરમ
સકળ	સફર	શરત
સફળ	સતત	શરદ
સરળ	સજડ	શબ
સરસ	સજન	દશ

વસંત, નંબર, રંગ, સટલ, બફર, પંચ ઇ. શબ્દો લખી વંચાવો.

સમય વિચારો, સમય સુધારો, સમય વિષે સાવધ વર્તો.

અનુસ્વરનો ઉપયોગ શીખવો.

પાઠ ૯

ઝ

ઝર	ઝણઝણ
ઝટ	ઝટઝટ
ઝગઝગ	ઝપઝપ
ઝપટ	ઝરણુ
ઝમઝમ	ઝમક

આગળ આવેલા જુદા જુદા મૂળાક્ષરો લઈ તે વડે જુદા જુદા શબ્દો બનાવી શીખવો.

આ પાઠ સુધીમાં આવેલા બધા અક્ષરોનું પુનરાવર્તન જુદા જુદા શબ્દો બનાવી કરાવો.

પાઠ ૧૦

છ

છળ	છડ
છમછમ	છબછબ
છટછટ	છરછર
છત	છગન

ખ. ક્ષ, અને જ્ઞ, એ બે જોડાક્ષરો શિક્ષકે શીખવવા. અને હવે બધા મૂળાક્ષરોનું પુનરાવલોકન કરી જવું.

પાઠ ૯

ઝ

ઝર	ઝણુઝણુ
ઝટ	ઝટઝટ
ઝગઝગ	ઝપઝપ
ઝપટ	ઝરણુ
ઝમઝમ	ઝમક

આગળ આવેલા જુદા જુદા મૂળાક્ષરો લઇ તે વડે જુદા જુદા શબ્દો બનાવી શીખવો.

આ પાઠ સુધીમાં આવેલા બધા અક્ષરોનું પુનરાવર્તન જુદા જુદા શબ્દો બનાવી કરાવો.

પાઠ ૧૦

છ

છળ	છડ
છમછમ	છબછબ
છટછટ	છરછર
છત	છગન

પ. ક્ષ, અને જ્ઞ, એ બે જોડાક્ષરો શિક્ષકે શીખવવા. અને હવે બધા મૂળાક્ષરોનું પુનરાવલોકન કરી જવું.

પાઠ ૧૧

અ અ અ અ   અ + ા = આ

બ બ બ બ   બ + ા = બા

મ મ મ મ   મ + ા = મા

આ મામા   આ બાપા

આ કાકા   આ દાદા

આ આપણા કાકા   આ મારા મામા

આ આપણા દાદા   આ મારા કાકા

આ આપણા બાપા   આ મારા બાપા

આ આપણા માસા   આ મારા દાદા

આ મારા માસા   આ તારા મામા

આ તારા કાકા   આ તારા દાદા

ધારાસભા, સાદા, રાચ, કાપડ, કામદાર, થાંભલા, સાળ, તાર, મારફત, ડાયલ, કપાસ, જમાદાર, પાવર, મહાજન, લવાદ, કલાક, ભાવ, વાર, ચાલ, કાલ ઈત્યાદિ કાનાવાળા શબ્દો બનાવી શીખવો.

પાઠ ૧૨

ઇ ઇ ઈ ઇ

હ હ હ હ

ન િ = નિ

હ િ = હિ

આ ભાઇ

આ મારા ભાઇ

ભાઇ નિશાળ બતાવ

ભાઈ ક્ષમા આપ

ભાઈ કામ કર

ભાઇ રડ નહિ

ભાઇ ડર નહિ

ભાઇ ભણ

ભાઇ વાણ

ભાઇ ગણ

વાઇસર, ટરબાઈન, શિક્ષક, શિશિર, શિક્ષણ.

ઇસ તન ધનકી કૌન બડાઇ.

પાઠ ૧૧

અ અ અ અ   અ + ા = આ

બ બ બ બ   બ + ા = બા

મ મ મ મ   મ + ા = મા

આ મામા   આ બાપા

આ કાકા   આ દાદા

આ આપણા કાકા   આ મારા મામા

આ આપણા દાદા   આ મારા કાકા

આ આપણા બાપા   આ મારા બાપા

આ આપણા માસા   આ મારા દાદા

આ મારા માસા   આ તારા મામા

આ તારા કાકા   આ તારા દાદા

ધારાસભા, સાદા, રાચ, કાપડ, કામદાર, થાંભલા, સાળ, તાર, મારફત, ડાયલ, કપાસ, જમાદાર, પાવર, મહાજન, લવાદ, કલાક, ભાવ, વાર, ચાલ, કાલ ઈત્યાદિ કાનાવાળા શબ્દો બનાવી શીખવો.

પાઠ ૧૨

ઇ	ઇ	ઈ	ઇ	ન િ = નિ
હ	હ	હ	હ	હ િ = હિ

આ ભાઇ	ભાઇ રડ નહિ
આ મારા ભાઇ	ભાઇ ડર નહિ
ભાઇ નિશાળ બતાવ	ભાઇ ભણ
ભાઈ ક્ષમા આપ	ભાઇ વાણ
ભાઈ કામ કર	ભાઇ ગણ

વાઇસર, ટરબાઈન, શિક્ષક, શિશિર, શિક્ષણ.
ઇસ તન ધનકી કોન બડાઇ.

પાઠ ૧૩

ઈ ઈ ઈ ઈ

ડ ી = ડી ર ી = રી લ ી = લી

લીલી વાડી નાની વાડી
સારી વાડી સવિતાની વાડી
ઘરની વાડી નિશાળની વાડી
તમારી વાડી મણીલાલ વાડીમાં ચાલ
હમારી વાડી ભાઇ વાડીમાં રમ
મામાની વાડી માળી વાડી સાચવ

ગાંધીજી, મીલમાલીક, મીલમાલીકમંડળ, કાંજી, પીક, પીપ, સારણી, ગરગડી, ફણી, મીનીટ, પીકર, જીગર, પાઇપ, ડબલીંગ, મીનીટ, મશીન, સીટી, ઇંચ, ફીનીશ, ગાંસડી, ટાઇમ કીપર, રીડ, રીંગ, કારડીંગ, સાઇઝ, ખામી, રંગીન, વીવીંગ, ચરબી, બીમ, ડીઝાઇન, વીવર, ફીટર.

પાઠ ૧૪

ઉ ઉ ઉ ઉ ુ	ગ ુ = ગુ
	સ ુ = સુ
ઊ ઊ ઊ ઊ ૂ	ફ ૂ = ફૂ
	દ ૂ = દૂ

વાડીમાં ગુલાબી ફૂલ
વાડીમાં પીળું ફૂલ
આ ફૂલ ગુલાબનું
આ ફૂલ કમળનું
કાંટા વાળુ ગુલાબનું ફૂલ
પણ ગુલાબની સુવાસ મીઠી

વાડીમાં તળાવ
તળાવમાં કમળ
સુંદર કમળ
આ કરણનું ફૂલ
આ બકુલનું ફૂલ
બકુલનું ફૂલ નાનું

હુક, પુલી, ફુટ, ઢાંકણું, ખાતું, નુકશાની, લુગ
સુપરવાઇઝર, બુકીંગ, પુણી, સુતર, મુકરદમ, રૂ, કુકડ
મજૂર મહાજન સંઘ.

પાઠ ૧૫

અ અ અ અ અ ે = એ

અ અ અ અ અ ૈ = ઐ

આ એક દેવળ છે.

એ દેવળમાં દેવ છે.

પેલા એ દેવના પૂજારી છે.

તે દેવને નહવડાવે છે.

ફૂલ ચઢાવે છે.

પછી નૈવેદ ધરાવે છે.

નૈવેદમાં કેરી ધરાવે છે.

મેનેજર, સેટ, ટેબલ, ટેપ, પેપર, જીલેટીન, વેટ, કેલેંડર, એંગલ, લેંપ.

ગરજ સરી કે વૈદ વેરી.

પાઠ ૧૬

ઓ ઓ ઓ   અ + ો = ઓ

ઔ ઔ ઔ   અ + ૌ = ઔ

આ ઘરમાં બે ઓરડા છે.

તેમાં આ મોટો ઓરડો છે.

એ સુવાનો ઓરડો છે.

એમાં બે ઉશીકાં અને બે ગોદડાં છે.

અહીંઆં ગૌશાળા છે.

એ ગૌશાળામાં ચૌદ ગાય છે.

આ ગૌરી ગાય છે.

કોલસો, બોઇલર, રોલર, ડાબી, દોરી, બોબીન, કોલર, વોરપર, વાંણો, તાણો, જોબર, રોલ, નેપથોલ, પોલીસ, કોનીકલ, પોલિશ, ચીપીઓ, લાઇનજોબર, ગોડાઉન, ચમચો, કોટ, ટોપી, ઔષધ, ઉનાળો, શિયાળો, ચોમાસું.

પાઠ ૧૭

ક્+ક = કક, ખ્+ખ = ખ્ખ, ગ્+લ = ગ્લ, ગ્+ર = ગ્ર

કક્કો, સીક્કા, કયારે, ચોકખા

ડક્કો, કયાં, ક્લોથ, ગ્લાનિ

ચક્કર, બોકસ, એકસીડંટ, ફેકટરી, કોંગ્રેસ

સ્ + વ = સ્વ, ચ્+છ=ચ્છ, સ્વચ્છ

જ્ + ય = જ્ય, રાજ્ય

ટ્ + ય = ટ્ય, ચૂંટ્યાં, ટ્યુબ

ટ્ + ઠ = ટ્ઠ, છટ્ઠી

ડ્ + ય = ડ્ય, લડ્યાં

ડ્ + ર = ડ્ર, ડ્રાઇવર, ડ્રામ

ઢ્ + ઢ = ઢ્ઢ, ઢઢ્ઢો

ણ્ + ય = ણ્ય, માણ્યા

ત્ + ર = ત્ર, ત્રાક

ત્ + ય = ત્ય, ત્યાગ

થ્ + ય = થ્ય, મથ્યાં, થ્રાસલ

દ્ + ય = દ્ય, મદ્ય

આ જોડાક્ષરોવાળો પાઠ બે ત્રણ તબક્કે પુરો કરવો અને દરેક તબક્કે નવીન શબ્દો બનાવી શીખવવા.

પાઠ ૧૮

ત્ + ઋ = તૃ, માતૃભૂમિ

ક્ + ઋ = કૃ, કૃષ્ણ કનૈયો

ધ્ + ય = ધ્ય, ધ્યાન

ન્ + ય = ન્ય, ન્યાય

ન્ + હ = ન્હ, ચિન્હ મધ્યાન્હ

ન્ + જ = ન્જ, એન્જિન

પ્ + ય = પ્ય, પ્યાલો

પ્ + લ = પ્લ, પ્લેટ, (થપ્પી)

ફોર્ + મ = ફોર્મ

ગા + ર્ + ડ = ગાર્ડ, બોર્ડ, કાર્ડ, (કલાર્ક)

ફ્ + ર = ફ્ર, ફ્રેમખાતુ, (વેફ્ટ, ફલેનલ)

બ્ + ય = બ્ય, બ્યાન, (ડબ્લીંગ, બ્લીચીંગ)

ભ્ + ર = ભ્ર, ભ્રમર, ભ્રમ, (બ્રાસ, બ્રાકીટ)

મ્ + ય = મ્ય, મ્યાન, (કોમ્બર)

મ્ + ઋ = મૃ, મૃત્યુ

મ્ + હ = મ્હ, મ્હારૂં

લ્ + લ = લ્લ, લલ્લુ, વલ્લભભાઈ,

વ્ + વ = વ્ય, વ્યાજ, (વ્હીલ, ચેન્જવ્હીલ)

શ્ + વ = શ્વ, ઇશ્વર, શ્વાસોચ્છવાસ

પાઠ ૧૯

સ્ + ટ = સ્ટ, સ્ટેશન, સ્ટેશનમાસ્તર, (નાસ્તો, રસ્તો, વેઇસ્ટ, સ્પીનીંગ, સ્ટોર, હોસ્પીટલ, સ્ટેન્ડ, સ્ક્રુ, કોસ્ટીક સોડા, સ્ક્રીન, સ્પીન્ડલ.)

ળ્ + ય = ળ્ય મળ્યો

ક્ષ્ + મ = ક્ષ્મ, લક્ષ્મી, (લક્ષ્ય)

ષ્ + મ = ષ્મ, ગ્રીષ્મ

ઘ્ + ય = ઘ્ય, અર્ઘ્ય

પ્રધાન, સેક્રેટરી, પ્રમુખ, પાર્લામેન્ટ, મસ્કતી માર્કીટ, ઇન્સ્પેક્ટર ઇત્યાદિ જોડાક્ષરવાળા શબ્દો શીખવવા.

પાઠ ૨૦

૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭, ૮, ૯,
૧૦, ૧૧, ૧૨, ૧૩, ૧૪, ૧૫,
૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯, ૨૦, ૩૦,
૪૦, ૫૦, ૬૦, ૭૦, ૮૦, ૯૦,
૧૦૦, ૧૦૦૦, ૧૦૦૦૦, ૧૦૦૦૦૦.

એક, બે, ત્રણ, ચાર, પાંચ, છ, સાત, આઠ, નવ, દશ,
અગીઆર, બાર, તેર, ચૌદ, પંદર, સોળ, સત્તર, અઢાર,
ઓગણીસ, વીસ, ત્રીસ, ચાલીસ, પચાસ, સાઠ, સીત્તેર,
એંસી, નેવું, સો, હજાર, દશહજાર, લાખ.

મોનાર્ક પ્રિન્ટરી, રીલીફરોડ, અમદાવાદમાં
પટેલ છોટાલાલ જીવાભાઇએ છાપ્યું.

શીખેલા મૂળાક્ષરો

વ્યંજન.

ક ખ ગ ઘ ઙ ચ છ
જ ઝ ઞ ટ ઠ ડ ઢ ણ
ત થ દ ધ ન પ ફ બ
ભ મ ય ર લ વ શ
ષ સ હ ળ ક્ષ જ્ઞ

સ્વર.

અ આ ઇ ઈ ઉ ઊ ઋ ૠ
એ ઐ ઓ ઔ અં અઃ

ક	કા	કિ	કી	કુ	કૂ	કે	કૈ	કો	કૌ	કં	કઃ
ખ	ખા	ખિ	ખી	ખુ	ખૂ	ખે	ખૈ	ખો	ખૌ	ખં	ખઃ
ગ	ગા	ગિ	ગી	ગુ	ગૂ	ગે	ગૈ	ગો	ગૌ	ગં	ગઃ
ઘ	ઘા	ઘિ	ઘી	ઘુ	ઘૂ	ઘે	ઘૈ	ઘો	ઘૌ	ઘં	ઘઃ
ચ	ચા	ચિ	ચી	ચુ	ચૂ	ચે	ચૈ	ચો	ચૌ	ચં	ચઃ
છ	છા	છિ	છી	છુ	છૂ	છે	છૈ	છો	છૌ	છં	છઃ
જ	જા	જિ	જી	જુ	જૂ	જે	જૈ	જો	જૌ	જં	જઃ

ઝ	ઝા	ઝિ	ઝી	ઝુ	ઝૂ	ઝે	ઝૈ	ઝો	ઝૌ	ઝં	ઝઃ
ટ	ટા	ટિ	ટી	ટુ	ટૂ	ટે	ટૈ	ટો	ટૌ	ટં	ટઃ
ઠ	ઠા	ઠિ	ઠી	ઠુ	ઠૂ	ઠે	ઠૈ	ઠો	ઠૌ	ઠં	ઠઃ
ડ	ડા	ડિ	ડી	ડુ	ડૂ	ડે	ડૈ	ડો	ડૌ	ડં	ડઃ
ઢ	ઢા	ઢિ	ઢી	ઢુ	ઢૂ	ઢે	ઢૈ	ઢો	ઢૌ	ઢં	ઢઃ
ણ	ણા	ણિ	ણી	ણુ	ણૂ	ણે	ણૈ	ણો	ણૌ	ણં	ણઃ
ત	તા	તિ	તી	તુ	તૂ	તે	તૈ	તો	તૌ	તં	તઃ
થ	થા	થિ	થી	થુ	થૂ	થે	થૈ	થો	થૌ	થં	થઃ
દ	દા	દિ	દી	દુ	દૂ	દે	દૈ	દો	દૌ	દં	દઃ
ધ	ધા	ધિ	ધી	ધુ	ધૂ	ધે	ધૈ	ધો	ધૌ	ધં	ધઃ
ન	ના	નિ	ની	નુ	નૂ	ને	નૈ	નો	નૌ	નં	નઃ
પ	પા	પિ	પી	પુ	પૂ	પે	પૈ	પો	પૌ	પં	પઃ
ફ	ફા	ફિ	ફી	ફુ	ફૂ	ફે	ફૈ	ફો	ફૌ	ફં	ફઃ
બ	બા	બિ	બી	બુ	બૂ	બે	બૈ	બો	બૌ	બં	બઃ
ભ	ભા	ભિ	ભી	ભુ	ભૂ	ભે	ભૈ	ભો	ભૌ	ભં	ભઃ
મ	મા	મિ	મી	મુ	મૂ	મે	મૈ	મો	મૌ	મં	મઃ
ય	યા	યિ	યી	યુ	યૂ	યે	યૈ	યો	યૌ	યં	યઃ
ર	રા	રિ	રી	રુ	રૂ	રે	રૈ	રો	રૌ	રં	રઃ
લ	લા	લિ	લી	લુ	લૂ	લે	લૈ	લો	લૌ	લં	લઃ
વ	વા	વિ	વી	વુ	વૂ	વે	વૈ	વો	વૌ	વં	વઃ
શ	શા	શિ	શી	શુ	શૂ	શે	શૈ	શો	શૌ	શં	શઃ
ષ	ષા	સિ	સી	ષુ	ષૂ	ષે	ષૈ	ષો	ષૌ	ષં	ષઃ
સ	સા	ષિ	ષી	સુ	સૂ	સે	સૈ	સો	સૌ	સં	સઃ
હ	હા	હિ	હી	હુ	હૂ	હે	હૈ	હો	હૌ	હં	હઃ
ળ	ળા	ળિ	ળી	ળુ	ળૂ	ળે	ળૈ	ળો	ળૌ	ળં	ળઃ
ક્ષ	ક્ષા	ક્ષિ	ક્ષી	ક્ષુ	ક્ષૂ	ક્ષે	ક્ષૈ	ક્ષો	ક્ષૌ	ક્ષં	ક્ષઃ
જ્ઞ	જ્ઞા	જ્ઞિ	જ્ઞી	જ્ઞુ	જ્ઞૂ	જ્ઞે	જ્ઞૈ	જ્ઞો	જ્ઞૌ	જ્ઞં	જ્ઞઃ